

В.С. Ольховська, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

М.О. Янчева, канд. техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.М. Летута, канд. техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

НЕКОНТРОЛЬОВАНИЙ ОБІГ ГМ-ПРОДУКТІВ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ЦЬОМУ

Протягом останніх років вражають масштаби площ, на яких вирощують ГМ-рослини з різними господарсько-ботанічними ознаками.

На думку фахівців, впровадження ГМО має бути зваженим. З одного боку, потрібно враховувати переваги, які може принести їх промислове використання, а з іншого – необхідно гарантувати суспільству, що ці технології не завдаватимуть шкоди здоров'ю людини та довкіллю. Тим більше, що проблема впливу ГМО на здоров'я людей через декілька поколінь, остаточно не вивчена.

Світове співтовариство приділяє велику увагу розробці науково обґрунтованих підходів до оцінки потенційного ризику при використанні ГМО, які б забезпечували належну охорону здоров'я людей і навколишнього середовища. Передові країни світу мають як розвинену систему наукових досліджень у галузі біобезпеки й аналізу перспектив розвитку біотехнології, так і досить відрегульовану національну правову базу щодо застосування ГМО. Відповідні закони та нормативні акти діють у США, Канаді, Австралії, країнах ЄС, Росії.

Всі генетично модифіковані рослини, які сьогодні використовуються для вживання в їжу або як інгредієнти, корми або пальне, до моменту появи на ринку проходять ретельний тест на безпеку. І, як не парадоксально, на сьогодні ГМ-продукти – найбільш вивчені з усіх, які ми вживаємо.

Метою роботи є аналіз контролю, що здійснюється на Україні стосовно використанню, реалізації та вживання ГМ-сировини та продуктів на їх основі.

Зараз на Україні вирощуються і генетично модифікована соя, кукурудза і рапс. По сої, наприклад, доходить до 70% від загальної площі цієї культури. По кукурудзі – третина. Встановити точну кількість ГМ-культур на наших полях практично неможливо, адже їх вирощування законодавчо не врегульовано.

Поки в країні не зареєстровано жодної модифікації, тому не можна вирощувати, завозити і продавати. Крім того, наш сільгоспвиробник повинен мати вибір, яким насінням користуватися: отриманим шляхом традиційної селекції або біотехнологічними

культурами, які дійсно забезпечать стабільні врожаї. Це дозволить нашим аграріям стати більш конкурентоспроможними.

Споживач теж повинен мати вибір: адже право на достовірну інформацію українці мають за законом. Зараз же людей вводять в оману, ставлячи позначку «без ГМО» на чому попало, навіть на воді і солі, де їх апріорі бути не може.

Запобіганню неконтролюваного обігу генетично модифікованої продукції на території України можуть стати наступні заходи: забезпечення неухильного виконання діючого законодавства України, стосовно ГМО відповідальними центральними органами виконавчої влади; приведення вимог Закону України "Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично-модифікованих організмів" до міжнародних правил; створення єдиного органу, який скоординує діяльність та об'єднає наявний науковий потенціал враховуючи в першу чергу технічну компетентність лабораторій; законодавчо встановити відповідальність за виробництво, ввезення, транспортування, зберігання та реалізацію на території України ГМО, які не внесені в Державний реєстр; забезпечити з боку митних органів контроль за імпортною продукцією; забезпечити моніторинг сільськогосподарської продукції на вміст ГМО та скласти карти забруднених територій ГМО для вжиття відповідних заходів; виділити цільове бюджетне фінансування для проведення перевірок щодо вмісту ГМО у харчових продуктах; розробити та затвердити порядок утилізації харчових продуктів та продовольчої сировини, що містять ГМО; розробити державну програму підтримки національних сільгоспвиробників, які займаються органічним виробництвом згідно з Законом України "Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини".

Одже, у першу чергу потрібно законодавче врегулювання трансгенних технологій, тобто їх використання в Україні. По-друге, державі необхідно створити реальну базу для ідентифікації, маркування й моніторингу поширення трансгенних ГМО в Україні. Повинні бути підготовлені й затверджені стандартні методики. Стандарти ідентифікації, способи маркування, стандарти продуктів харчування, де могли б брати участь ГМ-компоненти. Після створення таких стандартів, необхідно дати можливість ученим проводити дослідження цих трансгенних технологій. а також оцінка економічної доцільності й безпеки цих ГМ-технологій.